

ЗАНЯТТЯ № 6

Тема: Мітральні вади серця: симптоми та синдроми на підставі клінічних та інструментальних методів обстеження. Вади тристулкового клапана.

1. Актуальність теми: мітральні вади серця та вади тристулкового клапана виникають внаслідок як безпосереднього ураження стулок відповідних клапанів, так і їх підклапанних структур чи клапанного кільця. Причинами цих вад найчастіше стають ревматизм, інфекційний ендокардит, атеросклероз. Як наслідок виникає зниження працездатності, погіршення якості життя та скорочення його тривалості. Рання і своєчасна діагностика набутих вад серця обумовлює адекватне лікування хворих, включаючи хірургічне.

2. Навчальні цілі заняття:

Знати:

- анатомію і фізіологію серця;
- мале і велике коло кровообігу;
- методи обстеження системи кровообігу;
- основні симптоми патології серцево-судинної системи, що виявляються під час розпитування та фізичних методів обстеження хворого;
- план обстеження хворих з патологією органів кровообігу;
- діагностичне значення лабораторних та інструментальних обстежень серцево-судинної системи, зокрема, діагностичне значення ехокардіографії та фонокардіографії;
- клінічну симптоматику вад мітрального клапана серця;
- клінічну симптоматику вад тристулкового клапана серця;
- симптоми гострої і хронічної серцевої недостатності;
- принципи невідкладної допомоги хворим з нападом серцевої астми.

Вміти:

- обстежити хворого з вадами мітрального та тристулкового клапанів;
- виявити та інтерпретувати клінічні прояви мітральних та тристулкових вад серця;
- виявлені симптоми групувати у синдроми недостатності мітрального клапана, стенозу лівого атріовентрикулярного отвору, недостатності тристулкового клапана і стенозу правого атріовентрикулярного отвору;

- інтерпретувати дані лабораторно-інструментальних обстежень хворих з даними синдромами.

Оволодіти:

- навичками самостійного обстеження хворих з синдромами мітральних та трикуспідальних вад серця;
- інтерпретацією даних лабораторних та інструментальних методів обстеження хворих з вадами мітрального та трикуспідального клапанів серця.

3. Виховна ціль: полягає в переконанні студентів у важливості набування і збереження знань стосовно діагностики набутих вад серця, а також у підкресленні їм важливості як особистого дотримування, так і широкого пропагування засад здорового способу життя з метою попередження захворювань, що призводять до формування набутих вад серця. На занятті підкреслюється внесок відомих українських клініцистів у вивчення проблем діагностики вад серця.

4. Міждисциплінарна інтеграція:

Попередні дисципліни:

- фізика;
- нормальна анатомія;
- нормальна фізіологія;
- патологічна анатомія;
- патологічна фізіологія;
- променева діагностика;
- медична психологія.

Наступні дисципліни:

- внутрішні хвороби;
- поліклінічна справа;
- сімейна медицина;
- торакальна хірургія;
- функціональна діагностика;
- фармакологія;
- соціальна медицина, економіка та організація охорони здоров'я.

Внутрішньопредметна інтеграція:

- матеріал теми використовується під час вивчення синдромів та нозологічних одиниць, які ускладнюються формуванням мітральних і трикуспідальних вад серця.

5. Зміст теми заняття:

1. Синдром недостатності мітрального клапана.
  - 1.1. Причини виникнення недостатності мітрального клапана.
  - 1.2. Розлади гемодинаміки за наявності недостатності мітрального клапана.
  - 1.3. Скарги хворих у разі синдрому недостатності мітрального клапана.
  - 1.4. Дані фізичного обстеження хворого з синдромом недостатності мітрального клапана.
    - 1.4.1. Дані загального огляду та огляду ділянки серця та великих судин.
    - 1.4.2. Дані перкусії границь серця.
    - 1.4.3. Дані аускультативні серця.
    - 1.4.4. Дані лабораторно-інструментальних методів дослідження.
2. Синдром стенозу лівого атріовентрикулярного отвору.
  - 2.1. Причини виникнення стенозу лівого атріовентрикулярного отвору.
  - 2.2. Порушення гемодинаміки за наявності стенозу лівого атріовентрикулярного отвору.
  - 2.3. Скарги хворих у разі стенозу лівого атріовентрикулярного отвору.
  - 2.4. Дані фізичного обстеження хворого зі стенозом лівого атріовентрикулярного отвору.
    - 2.4.1. Дані загального огляду та огляду ділянки серця та великих судин.
    - 2.4.2. Дані пальпації ділянки серця.
    - 2.4.3. Дані перкусії границь серця.
    - 2.4.4. Дані аускультативні серця.
    - 2.4.5. Дані лабораторно-інструментальних методів обстеження.
3. Синдром недостатності тристулкового клапана.
  - 3.1. Причини виникнення недостатності тристулкового клапана.
  - 3.2. Порушення гемодинаміки за наявності недостатності тристулкового клапана.
  - 3.3. Скарги хворих за наявності синдрому недостатності тристулкового клапана.
  - 3.4. Дані фізичного обстеження хворого з синдромом недостатності тристулкового клапана.
    - 3.4.1. Дані загального огляду та огляду ділянки серця й великих судин.
    - 3.4.2. Дані пальпації ділянки серця.

- 3.4.3. Дані перкусії границь серця.
- 3.4.4. Дані аускультативні серця.
- 3.4.5. Дані лабораторно-інструментальних методів обстеження.
- 4. Синдром стенозу правого атріовентрикулярного отвору.
  - 4.1. Причини виникнення стенозу правого атріовентрикулярного отвору.
  - 4.2. Порушення гемодинаміки за наявності стенозу правого атріовентрикулярного отвору.
  - 4.3. Скарги хворих у разі стенозу правого атріовентрикулярного отвору.
  - 4.4. Дані фізичного обстеження хворого зі стенозом правого атріовентрикулярного отвору.
    - 4.4.1. Дані загального огляду та огляду ділянки серця й великих судин.
    - 4.4.2. Дані пальпації ділянки серця.
    - 4.4.3. Дані перкусії границь серця.
    - 4.4.4. Дані аускультативні серця.
    - 4.4.5. Дані лабораторно-інструментальних методів обстеження.

6. План та організаційна структура заняття:

Підготовчий етап (10 % часу)

1. Організація заняття.
2. Визначення навчальних цілей та їх мотивація.
3. Контроль вихідного рівня знань.

Основний етап (75 % часу)

1. Демонстрація хворих з синдромами недостатності мітрального клапана, стенозу лівого атріовентрикулярного отвору, недостатності тристулкового клапана, стенозу правого атріовентрикулярного отвору.

2. Самостійна робота студентів у палатах з тематичними хворими: розпитування, загальний та детальний огляд, огляд і пальпація грудної клітки, перкусія та аускультативні серця; повне об'єктивне обстеження всіх систем.

3. Розбір результатів самостійної роботи студентів.

Студенти доповідають викладачу в присутності всієї групи анамнез та дані фізичного обстеження хворого, призначеного для курації, відзначаючи можливі причини наявної патології.

4. Ознайомлення студентів з результатами лабораторно-інструментальних обстежень хворого за даними історій хвороби.

5. Інтерпретація даних, отриманих під час обстеження хворих.

6. Розпізнавання синдромів наявних вад серця у кожного хворого.

Заключний етап (15 % часу)

Контроль і корекція рівня професійних вмінь і навичок.

Контрольні питання:

1. Які основні причини виникнення вад мітрального і тристулкового клапанів?
2. Основні скарги хворих зі стенозом лівого атріовентрикулярного отвору.
3. Які симптоми можна виявити під час огляду хворого зі стенозом лівого атріовентрикулярного отвору?
4. Дані пальпації прекардіальної ділянки у хворих зі стенозом лівого атріовентрикулярного отвору?
5. Які дані перкусії границь серця за наявності недостатності мітрального клапана та стенозу лівого атріовентрикулярного отвору?
6. Які дані аускультативні серця у хворого з недостатністю мітрального клапана?
7. Які дані аускультативні серця у хворого зі стенозом лівого атріовентрикулярного отвору?
8. Що таке ритм перепілки?
9. Які ознаки синдрому гіпертензії малого кола кровообігу?
10. Особливості конфігурації серця у хворих із мітральними вадами.
11. Основні скарги хворих з вадами тристулкового клапана.
12. Зміни границь серця у разі недостатності тристулкового клапана у хворого.
13. Дані аускультативні серця у хворих з недостатністю тристулкового клапана.
14. Що таке позитивний венний пульс і коли він спостерігається?
15. Які найчастіші ускладнення мітрального стенозу?
16. Який прогноз у хворих з мітральними вадами серця?

Підведення викладачем підсумків заняття.

Домашня самопідготовка:

1. Вади серця: стеноз та недостатність мітрального клапана, стеноз та недостатність тристулкового клапана.
2. Діагностичні критерії синдрому гіпертензії малого кола кровообігу.
3. Замалювати в зошиті схеми порушень гемодинаміки при мітральних вадах серця та вадах тристулкового клапана.
4. Зміни на ЕКГ при мітральних вадах серця та вадах тристулкового клапана.

5. Дані Ехо-КГ за наявності недостатності мітрального клапана, стенозу лівого атріовентрикулярного отвору, недостатності тристулкового клапана та стенозу правого атріовентрикулярного отвору.

Література:

1. Пропедевтика внутрішньої медицини: підручник / Ю.І. Децик, О.Г. Яворський, Є.М. Нейко та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 5-е вид., виправл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – С. 235-237, 244-250, 255-257.
2. Пропедевтика внутрішньої медицини: підручник / Ю.І. Децик, О.Г. Яворський, Є.М. Нейко та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 3-є вид., виправл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – С. 235-237, 244-250, 255-257.
3. Основи внутрішньої медицини: Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 2-е вид. - К.: Здоров'я, 2004. – С.226–231, 235–237.
4. Яворський О.Г., Ющик Л.В. Пропедевтика внутрішніх хвороб у запитаннях і відповідях. К.: Здоров'я, 2003. – 496–531, 563–564 пит. (серцево-судинна система).
5. Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Нейко Є.М., Пиріг Л.А. та ін.; за ред. проф. Ю.І. Децика. – 1-е вид. – К.: Здоров'я, 2000. – С.223–228, 232–234.
6. Яворський О.Г. Навчальний DVD-фільм «Пальпація, перкусія, аускультация». Українською й англійською мовами. – 2005.
7. Яворський О.Г. Схема історії хвороби (для студентів III курсу). – Львів, 1992. – 16 с.
8. Новосад А.Б., Буфан М.М., Короткий В.В. Навчальна історія хвороби. Методичні вказівки для студентів III курсу медичного факультету. – Львів, 2019. – 20 с.
9. Яворський О.Г. Основи загальної електрокардіографії (для студентів медичних інститутів). Львів, 1992. – 27 с.
10. Схема і методика розшифрування електрокардіограми: Методичні рекомендації з пропедевтики внутрішньої медицини /Новосад А.Б., Буфан М.М.; за ред. проф. Дутки Р.Я. – Львів – 2019.
11. Короткий В.В., Новосад А.Б. Комп'ютерні тести з пропедевтики внутрішніх хвороб. – Київ: Здоров'я, 2001. – 62-94 с.